

Öğrenci (Jennifer Yum):

Tarihçiler de aktivist olabilirler. *Something New under the Sun*'da, J.R. McNeill çevre duyarlılığının/farkındalığının altını çiziyor. Yirminci yüzyıl, daha önceki zamanlarda benzeri görülmemiş bir çevre tahribatına şahit oldu. McNeill'e göre, bu yok edişin en önde giden faili insandı. Sınıfta okuduğumuz diğer yazarlardan farklı olarak, yazar, bitmemiş bir süreci inceliyor. Yirminci yüzyılın çevreye yaptığı hasarın asıl yükü daha hissedilmedi. En talihsiz olan şu ki kayıplarımızın çoğunun nedeni "ihmaldi, zorunluluk değildi" (49). Ondokuzuncu yüzyıl çevre tarihini incelemek kolay bir iş değil. Örneğin nerden başlamalı, hangi faktörleri vurgulamalı gibi temel sorular var. Kitabı okurken bu işin zorluğu beni düşündürdü. Fikirleri yeni olduğu halde McNeill'in çalışmasında akıcılık eksik. Braudel'in *The Mediterranean*'ında aklıma gelen [burda da geldi]: bu iş tek bir celsede halledilmek için inanılmaz derecede büyük mü acaba. Bunun yanında McNeill'in okuyucuyu konuya yöneltmek için nasıl her bölümü, atmosferin, litosferin, vs., kısa bir tasviriyle başlattığını farkettim. Bu kısa dersler, yazarın, okurlarının doğa bilimleri bilgisinin en fazla başlangıç seviyesinde olduğunu varsaydığını teyid ediyor. Doğruluk payı var aslında [bu varsayımda]. Ama fen bilgisi kitabından farklı olarak McNeill, "Olimpik yüksekliklerde insani problemlerin önemsiz" (49) olduğunu ekleyerek coğrafi zaman ölçüsüne bağlı kalmıyor. Bunun yerine, "toprak degradasyonu ve erozyonun insanları ilgilendiren sonuçlar doğurabileceğini" (49) hissettirmek için kapsamı daraltıyor. Kitap, okurları, eğer şimdi daha sağduyulu davranmazlarsa çevre problemlerinin daha da ciddileşeceği konusunda uarmak için yazılmış. Örneğin, "hala tamamlanamamış olan Akdeniz'i temizlemenin" Japonya'da kapalı bir bölgeyi temizlemekten "daha zorlu olduğunu" belirtiyor. Daha da önemlisi, "okyanusları kirletmek büyük oldukları için daha zor, ama yine de yapılmalı, [çünkü] onları temizlemek olanaksız olacak" (148). Kısaca yazar, insanlara birtakım şeyleri büyük çapta talan etme becerisini atfediyor. Ama büyük çevre problemleriyle başa çıkma yetenekleri olmadığının altını çiziyor. O yüzden problemler daha çıkmadan onların çıkmasına mani olmalıyız. En ilginç fikirlerden biri de politika ve çevrenin bağlantısı. Daha olumlu yaklaştığı zaman, "halkın protestosu ve devletin araştırması" (66) Londra'da kömürü, doğal gaz ve elektrik ısısı ile değiştirmek için anahtar oluyor. Los Angeles and Pittsburgh toparlandı ve hava kalitesini ciddi oranda iyileştirdi. "Yerel ve bölgesel hava kirliliği iyileştirilebilir bir şey, ancak yeni kirlilikler yaratmadıkça" (107) derken yazar, bir aktivist olarak konuşuyor. Yine baraj yapımı hakkında açtığı tartışmada da politikanın, insanları, nasıl çevreyi yok eden ajanlara dönüştürdüğünü ortaya koyuyor. Aral Denizinin ölümüne, Rusların "planladığı bir

suikast” olarak değinen yazar, (şimdi eskimiş, hükümsüz olan) politik gündemin, oluşması milyonlarca yıl süren doğal özellikleri nasıl etkileyebildiğini sorguluyor. Yine nükleer güç, barajlar gibi “gücün enerjisini ve moderniteyi” (312) ifade etti, ve milli rekabet dinmiş olsa da çevresel artçı sarsıntıları gelecekte de bizimle kalacak. McNeill’in hava kirliliği tartışması da daha karanlık bir gerçeği belirtti. “Hava kirliliğinin yaptığı hasara dünya savaşlarının hasarlarına eşdeğermiş gibi bakılabilir” (103) diye belirttiğinde şaşırđım. Çevreyi koruma doğal olarak ekonomik kalkınmanın arkasında yer alıyor. “Daha yüksek hayat standartlarının” (106) neden önce geldiğini öngörmek güç değil. Bu toplumlardaki insanları neden böyle olmaması gerektiğine inandırmak ise pratik olmamasıyla beraber, zorlayıcı. Eşitsizlik, McNeill’in kitabının başlıca temalarından. Farklı devletlerin çevre tahribatıyla cebelleşmesini görmek ekonomik uçurumu göz önüne çıkarıyor. McNeill her ne kadar kapitalizmin bu küresel eşitsizliği yaratan temel olduğuna katılmasa da, kişi başına gelirin yanında bölgenin çevresel durumu da karşılaştırma için önemli bir birim. Örneğin, güvenli içme suyuna erişimi düşünün. Yazar diyor ki “Patojen ve biyolojik kirlilik, 1850’den önce bütün şehirlerin ve bazı kırsal alanların baş belasıydı” (127). Bazı ülkeler harekete geçebilecek kadar zengindi, bazıları ise değildi: “Temiz suyu ve iyi kanalizasyon atığı olanlar bunlara zengin oldukları için sahipti, ve bu özellikler onları daha sağlıklı ve daha da zengin yaptı” (128). Zor bir soru: gayri safi milli hasıla için çevreyi feda etmek kabul edilebilir mi? McNeill’in cevabı net değil. Kore vakası buikilemin etkisini artırıyor. Güney Koreliler son 30 yıldır çevreyi tamamen ihmal ettiler ve bu, ulusu, yoksul ülke statüsünden Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı [OECD] ülkesi statüsüne çekti. Ekonomik mucize, büyük bir çevresel fatura ile birlikte geldi. Ama “[şimdi] ciddi ekolojik kaymaya karşı koymak için... çok daha iyi bir pozisyondayız çünkü daha zenginler” (359) diye de ekliyor McNeill. Ekonomik stabilite, ancak yoğun bir endüstrileşme ve çevre istismarı döneminden sonra geldi. Aslında, uluslararası rejimler, (150 yıl önce yapmadıkları bir şeye) bütün dünyadaki ekolojik hasarı kontrol etmeye başladıktan sonra, üçüncü dünya ülkelerini tam gelişmekten alıkoyuyor olabilirler. İlginçtir ki, çevreci aktivizm küresel ekonomik bölünmeyi daha da ağırlaştırabilir. McNeill’in içindeki avukat son sayfalarda daha da belirgin oluyor. Marx gibi o da “tarihi sadece yorumlamak değil aynı zamanda değiştirmek istediğini” ekliyor (265). Tonu Malthusyan, ama dünyanın sonu hakkında atıp tutmuyor, geniş içerikli, radikal cümleler kurmuyor. Onun yerine ulusal gündemi belirleyen ama çevre dinamiklerini ihmal eden günümüz sosyal bilimcilerini dürtmek için bu noktaya parmak basıyor. McNeill kısa vadedeki faydaların uzun vadede daha büyük kayıpları zorunlu kılabileceğini net bir dille ifade ediyor. Bunu yaparken uzun vadeyi daha ciddiye almamız gerektiğini savunuyor. Gerek

Pomeranz gerek McNeill küresel seviyede yazıyorlar, çalışmalarını benzer bir zaman süreci üzerine oturtmaları ilginç. İkisini karşılaştırırken, endüstrileştirmenin ve çevre tahribatının bu dönemde nasıl birbirine paralel bir şekilde yürüdüğünü görebildik. Özellikle de Pomeranz kömürün ve kolonilerin nasıl Batı'ya fayda sağladığını gösterirken McNeill bu faktörlerin akıbetini/kötü sonuçlarını değerlendiriyor. Tarihçiler zaman içinde değişimle ilgilenirler. Sosyal, ekonomik ve kültürel süreçler önemlidir, ama bu etkilerin/kuvvetlerin çevreyi nasıl etkilediğini bilmek de önemlidir. McNeill'in deyişiyle, bu “tarihi bütün bağlamıyla anlamanın” tek yolu (XXIV).